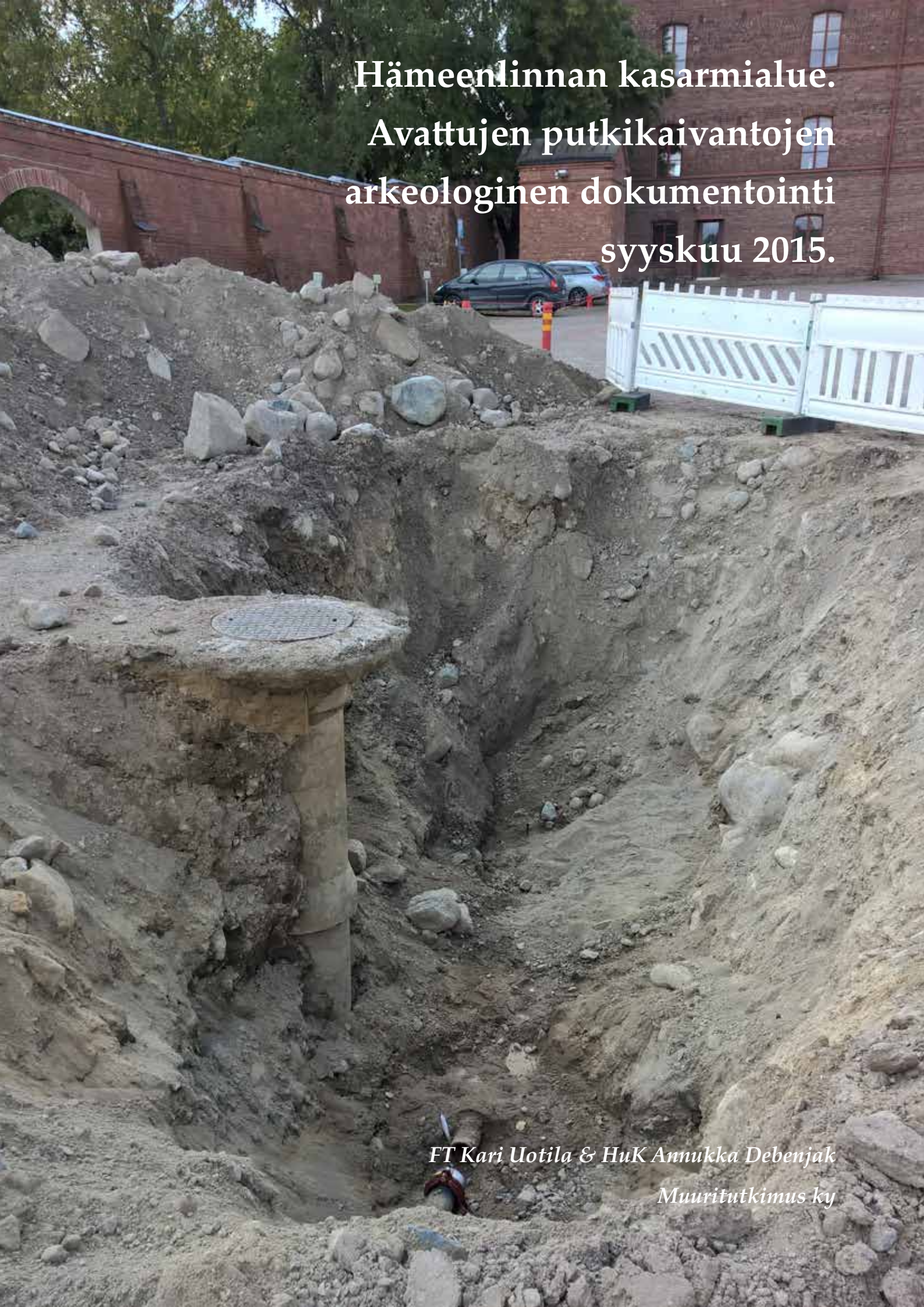

Hämeenlinnan kasarmialue.
Avattujen putkikaivantojen
arkeologinen dokumentointi
syyskuu 2015.

FT Kari Uotila & HuK Annukka Debenjak

Muuritutkimus ky

Tiivistelmä

Hämeenlinnan kasarmialueella oli avattu syyskuussa 2015 alueen päävesijohtoputkisto kahdesta kohdasta laajan vuodon selvittämiseksi. Molempien kaivantojen reunoilla oli joko luontaisia tai alueen käyttövaiheeseen liittyviä maakerroksia ja rakenteita jotka dokumentointiin. Dokumentoinnin jälkeen kaivantoja ei laajennettu vaan ne täytettiin.

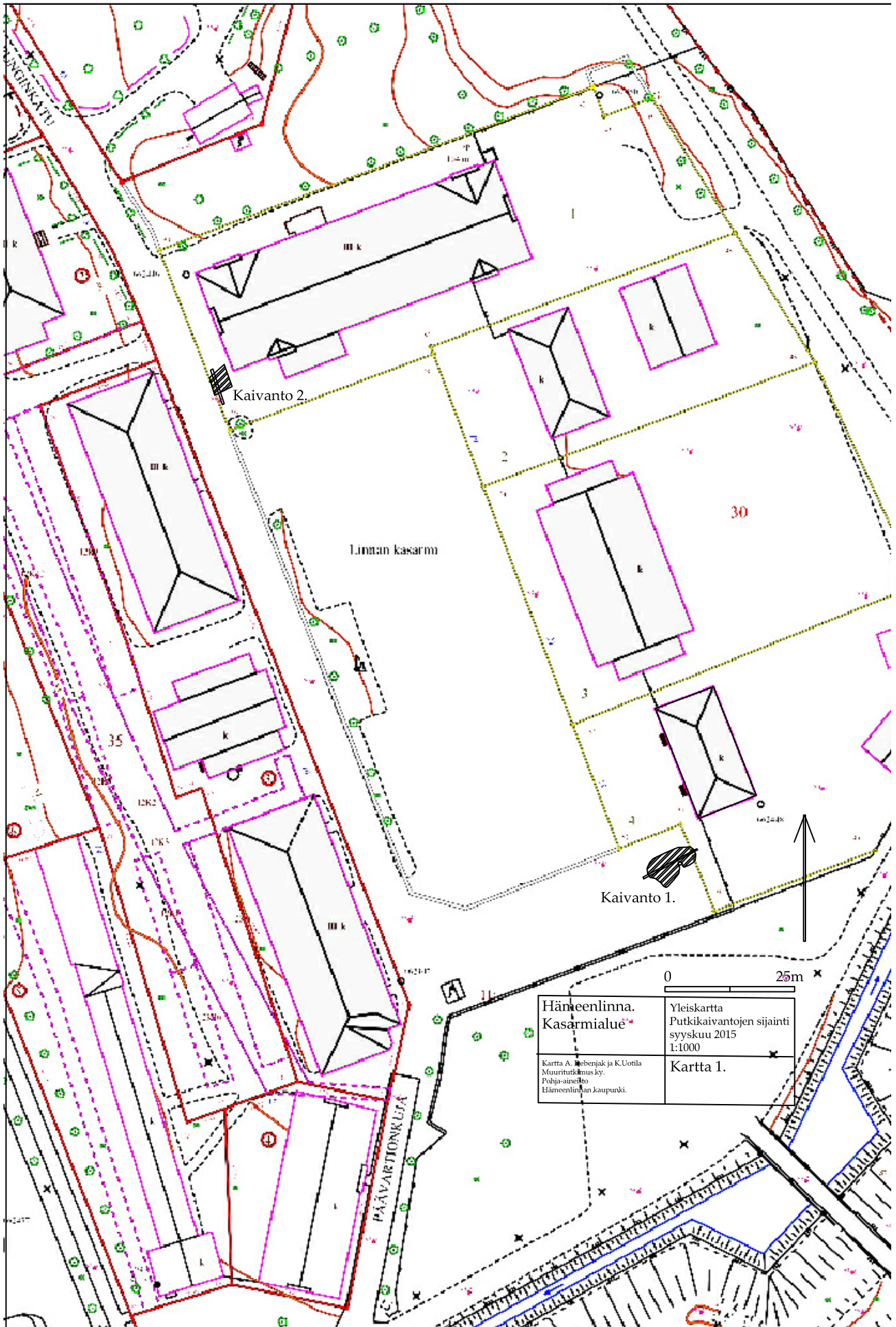
Arkisto- ja rekisteritiedot

Kohteen nimi:	Hämeenlinnan vanha asemakaava-alue MV 1000007472
Kunta:	Hämeenlinna
Koordinaatit	P (ETRS-TM35FIN): 6766030 I (ETRS-TM35FIN): 362458
Kohteen laji:	Historiallisen ajan kaupunkikohde
Ajoitus:	1600-1900 -luku
Tutkimuksen laatu	Putkikaivantojen dokumentointi
Tutkimuksen laajuus	n. 15 neliötä
Tutkimuslaitos:	Muuritutkimus ky
Tutkimuksen tekijä:	FT Kari Uotila ja HuK Annukka Debenjak
Kenttätyöaika:	syyskuu 2015
Rahoittaja:	Senaatti
Alkuperäinen raportti:	Museovirasto, tilaaja.
Raportin laajuus:	19 s.
Aikaisemmat tutkimukset:	Hämeenlinnan Linnankasarmin tutkimus - Vanhaa kaupunkia etsimässä. Suomen museo 1992. Hämeenlinnan kaupunkiarkeologinen inventointi. Tee mu Mökkönen 2003. Museovirasto Hämeenlinna. Linnan kasarmin koekaivaus ja pilaantuneiden maiden tutkimusten arkeologinen valvonta. Päivi Hakanpää 2005. Museovirasto. Hämeenlinna. Linnan kasarmit 2009. Maanrakennustyön arkeologinen valvonta. Tiina Jäkärä 2009. Museovirasto.

Sisällys

Tiivistelmä	2
Arkisto- ja rekisteritiedot	3
Kartta 1. Yleiskartta	4
Sisällys	5
Kartta 2. Kohdekartta	6
1. Johdanto	7
2. Kaivanto 1.	9
3. Kaivanto 2.	9
4. Yhteenveto	10
Kuvat ja kartat	11

26.10.2015.
FT Kari Uotila
Muuritutkimus ky
suovillankatu 3 20780 Kaarina
www.muuritutkimus.com
kuotila@muuritutkimus.com

Hämeenlinnan kasarmialue.
Suoritettujen putkikaivantojen dokumentointi syyskuussa 2015.

1. Johdanto

Linnankasarmien alue rajoittuu etelässä Hämeen linnan ja vankilakompleksiin, lännessä Tampereen tiehen, idässä Vanajaan ja pohjoisessa Kaupunginpuistoon. Se oli Hämeenlinnan kaupungin sijoituspaikkana 1600-luvun puolivälistä 1700-luvun jälkipuolelle. Alueen historia kasarmialueena alkoi vasta 1800-luvun puolimaissa.

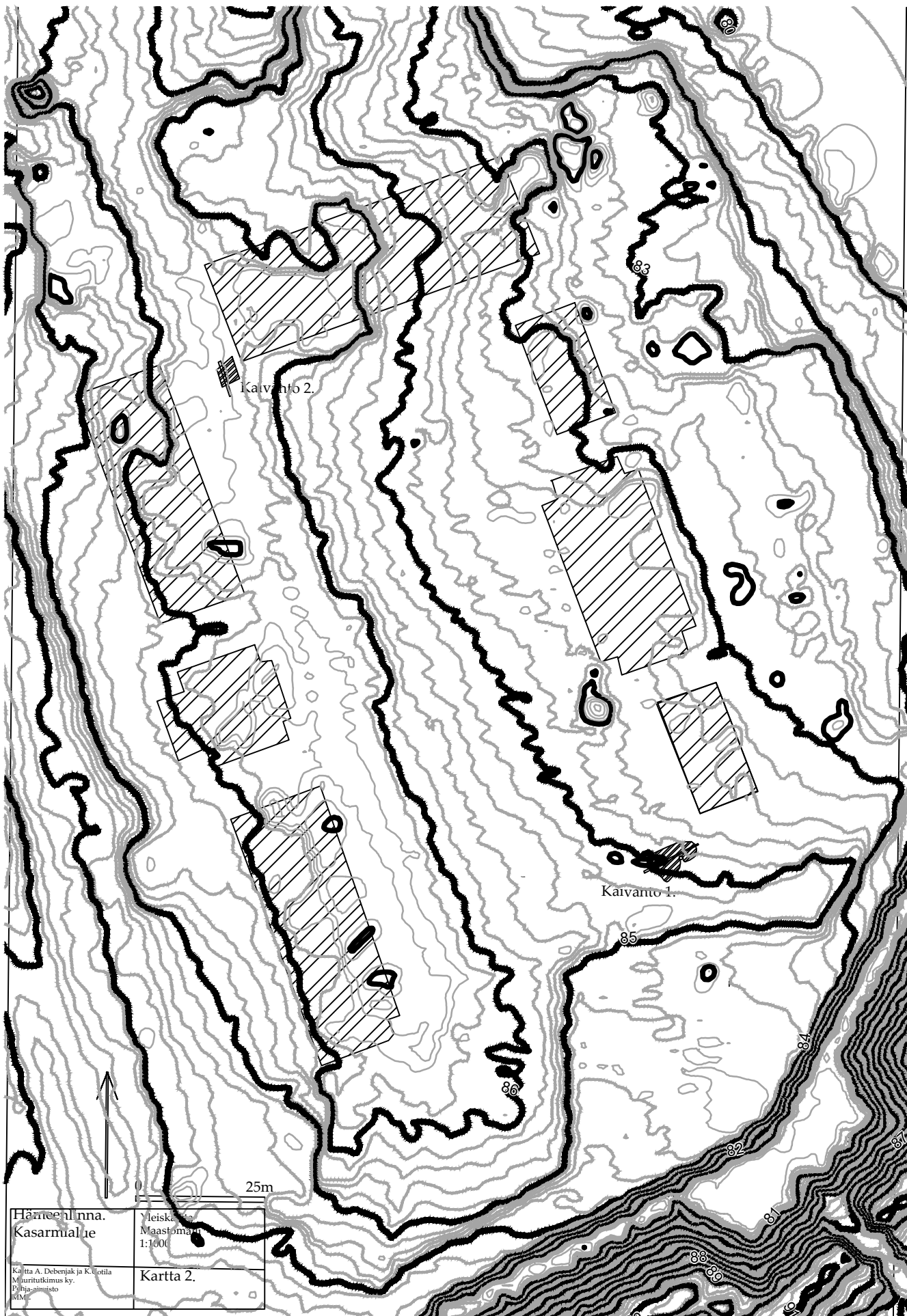
Syyskuussa 2015 tehtiin Hämeenlinnan kasarmialueella vuotavien vesijohtoputkistojen kartoitustöitä, jossa yhteydessä oli tehty kaksi laajempaa kaivantoa putkilinjoille. Kaivanto nro 1 ulottui n. syvyydelle +82.50-82.60 mpy ja kaivanto nro 2 pohja oli syvyydellä + 83.70-83.80 mpy. Kaivannot oli avattu osana vauriokartoitusta ja niiden uudelleen sulkemiselle mahdollisimman nopeasti oli selvä tarve.

Putkilinjojen profiileissa oli säilyneitä maakerroksia ja niiden dokumentointi suoritettiin syyskuussa 2015. Putkilinjojen kohdilla ei ole aikaisemmin tehty arkeologisia tutkimushavaintoja. Vain Katermaan maatutkausalue ulottuu eteläisemmän kaivannon (kaivanto 1.) alueelle.

Kenttätöistä vastasi FT Kari Uotila ja HuK Annukka Debenjak Muuritutkimus ky:stä Senaatin toimeksiannosta. Kasarmialueen kaakkoisosassa ollut laaja kaivanto nimettiin kaivannoksi 1 ja luoteisosassa oleva pienempi kaivannoksi 2. Kenttätöitä jaettiin niin, että kaivannossa 1. työskenteli A.Debenjak ja kaivannossa 2. K. Uotila. Molemmat osallistuivat myös raportointityöhön.

Kaivannot olivat kaivutyön jäljiltä jyrkkäreunaisia ja pohjalla oli alueen vesijohtoputki, joka oli suljettu tilapäisesti lukkolaitteella. Olosuhteiden vuoksi kohteissa ei ryhdytty laajamittaiseen maaprofiilien esiin ottoon tai kaivantojen laajentamiseen vaan tutkimusmenetelmänä oli esillä olleiden kerrosten dokumentointi puhdistuksen jälkeen. Kaivannossa 1. oli säilyneitä kerroksia etelä - ja pohjoisprofiilissa, joskin niiden alkuperäisyys on epävarmaa. Kaivannossa 2. säilyneitä kerroksia oli vain länsiprofiilissa.

Tutkimusvaiheessa oli lisäksi tiedossa, että kaivantoja ei tulla jatkamaan tai laajentamaan putkityön takia syyskuussa 2015. Molemmista kohteista valittiin parhaiten säilyneet osat profiilia ja ne puhdistettiin ja dokumentointiin yksikkökaivausmenetelmällä. Kaivannot mitattiin paikalleen mitoilla ja profiilit dokumentointiin mittaamalla ja kuvaamalla. Kaivantojen korkeuden arvioitiin käytettiin MML:n las-aineistoa, josta laadittua maastomallia käytettiin tutkimushavainnoissa.

Hämeehlina. Kasarnualue	Yleiskaava Maastokuva 1:1000
Kajitta A. Debenjak ja K. Kotila Määrityskivasto Pohjakaavasto MML	Kartta 2.

2. Kaivanto 1.

Kaivannon pohjalla oli vesijohtoputki esillä ja kaakkoisessa osassa betonikaivo. Kaivannon eteläprofiilista dokumentointiin tarkemmin 1 metrin levyinen alue ja pohjoisprofiilista 2 metrin alue.

Eteläprofiilin yksiköt pinnalta kohti pohjaa:

100 (+84.30/84.35-85.00 mpy): Kiinteä, sekoittunut harmaa savi. Yksikön alimmassa osassa 20 cm alalla runsaasti sorakiviä, joista suurimmat läpimitaltaan 10-15 cm.

101 (+83.80/83.90- 84.30/84.35 mpy): Ruosteen/rautamalmin kellertäväksi värjäämää sekoittunutta soramoreenia. Seassa läpimitaltaan 5-10 cm kiviä sekä rautamalmitiivistymiä. Tiivis ja kova kerros.

102 (+83.10/83.30-83.80 mpy): Harmaa, savensekainen sekoittunut soramoreeni. Kuohkeaa, helposti kaivettavaa maata.

Pohjoisprofiilin yksiköitä oli seuraavasti

200 (+83.50/83.75-84.90): Harmaa, savensekainen soramoreeni.

201 (+82.75/83.10-83.40 mpy) : Suurikokoisia kiviä (läpimitaltaan 20-80 cm) sisältävä kerros. Kivien välissä paikoin hiekkalinssejä, paikoin soransekaista savea. Kivet eivät muodosta yhtenäistä linjaa tai rakennetta eikä niiden välissä ollut laastia tai muuta rakenteseen viittaavaa.

202 (+82.60-82.75 mpy): Harmaa, savensekainen soramoreeni.

Kaivannon pohja oli samaa harmaata, savensekaista soramoreenia kuin profiilien yksiköt 102 ja 202.

Voi olla että putkien asentamisvaiheessa kaivanto on ollut suurempi kuin nyt dokumentoitu kaivanto, jolloin esimerkiksi N-profiilin kivet olisi aikoinaan takaisin kuoppaan, eivätkä ne ole alkuperäisellä paikallaan.

3. Kaivanto 2

Kaivannossa 2 oli säilyneenä kaivannon länsiprofiili ja muut olivat joko sekoittuneet kaivuvaiheessa tai tuhoutuneet jo aikaisemmin putkitöissä. Kaivannon pohjalla oli vesijohtoputki, joka oli suljettu väliaikaisesti lukolla. Kaivannon pohjalla vesijohtoputken länsipuolella oli myös toinen putki.

Länsiprofiili

Säilyneessä länsiprofiilissa oli K 300 pintahiekan (+ 86.30-86.60 mpy) alla lähes vaakasuora kiviladelmä R 301(+ 82.20-82.40 mpy) ja sen alla selvä kivetyksen ladontahiekka K 302 (+ 86.20 mpy). Kivetyshiekan K 302 alla oli tumma multamaakerros K 303 (+ 82.00-82.10 mpy) ja sen alla (+ 85.90-86.00 mpy) mullan sekainen tiilimurskakerros K 304 . Likainen savi- maakerros K 305 alkoi korkeudelta + 85.90 mpy ja korkeudella + 85.60-85.70 mpy tuli esiin pääosin luontainen kerroksittain muodostunut hiekkakerros K 306, jonka yläosa oli sekoittunut. Kaivannon sekoittunut pohja oli syvyydellä + 83.70-83.80 mpy.

4. Yhteenveto

Hämeenlinnan kasarmialueen aikaisemmissa tutkimuksissa on esitetty että alueen kaakkoisosassa olisi tehty maaston laajamittaista muokkausta historiallisella ajalla. On mahdollista että kaivannon 1. sekoittuneisuus ja kerrosten vähäisyys viittaavat tähän. Kaivannossa ollut kiviladelmä otettiin esiin vain pintaosaltaan mutta havaintojen mukaan se ei muodostanut nyt esillä olleelta osaltaan selvää rakennetta.

Kaivanto 2. länsiprofiilissa tuli esiin selvä hiekalle perustettu katukiveys, jonka alla oli säilyneitä maakerroksia.

Kaivannoista ei saatu ajoittavia löytöjä.

Kaarinassa 26.10.2015

FT Kari Uotila

Muuritutkimus ky

Kuva 1. Kaivanto 1 kasarmipihan kaakkoisosassa. Eteläinen profiili ja betonikaivo. N. Syyskuu 2015. KU.

Kuva 2. Kaivanto 1. Eteläprofiilin dokumentoitu osa. NW. Syyskuu 2015. AD

Kuva 3. Kaivanto 1. Pohjoinen osa. S. Syyskuu 2015. KU.

Kuva 4. Kaivanto 1. Pohjoinen dokumentoitu osa. SE. Syyskuu 2015. AD.

Kuva 5. Kaivanto 2. Läntinen profiili. E. Syyskuu 2015. KU.

K 300

R 301

K 302

K 303

K 304

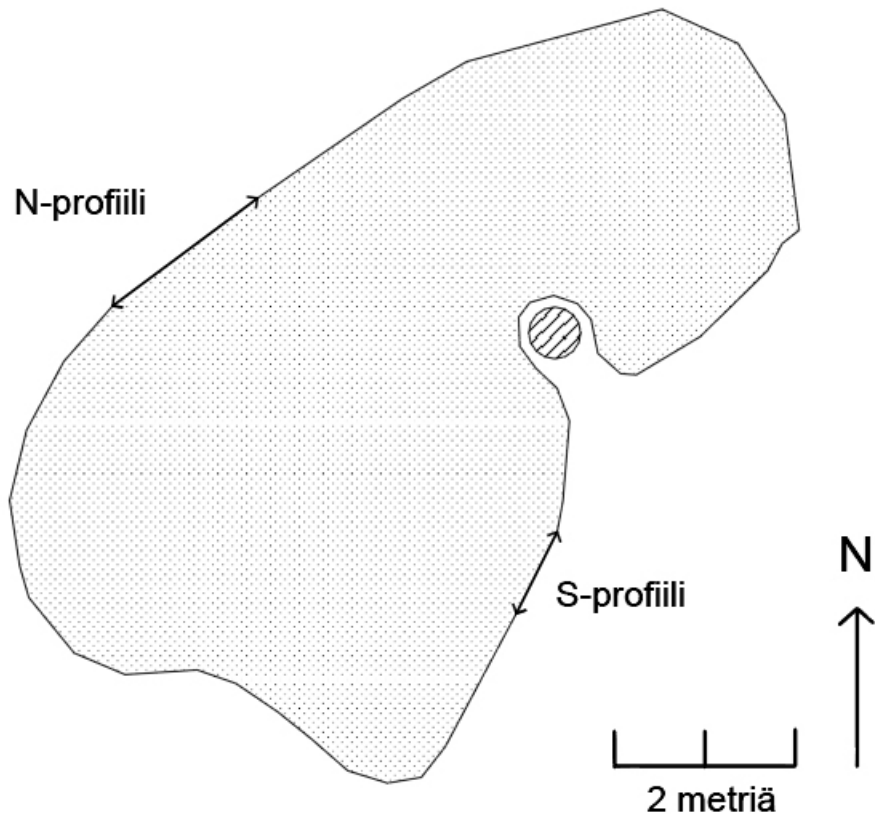
K 305

K 306

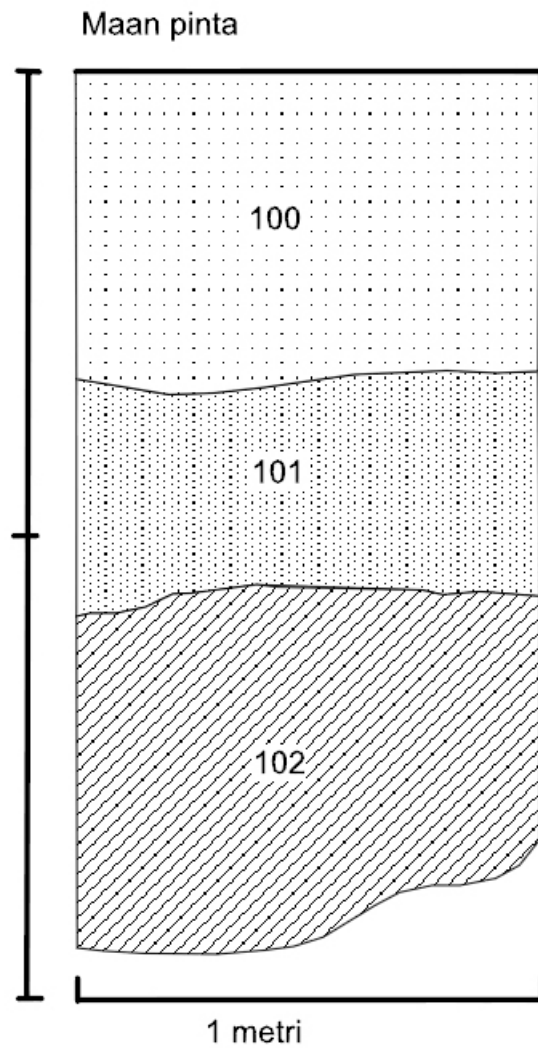
Kuva 6. Kaivanto 2. Läntinen profiili. Dokumentoidut yksiköt. E. Syyskuu 2015.
KU.

Hämeenlinna kasarmikenttä 14.9.2015
Kaivanto 1, yleiskartta. Piirt. A. Debenjak 1:75

- Dokumentoidut profiilit
- Kaivanto
- Viemärin kansi
- Rakennuksen kulma

Kuva 7. Kartta kaivanto 1. Yleiskartta. AD

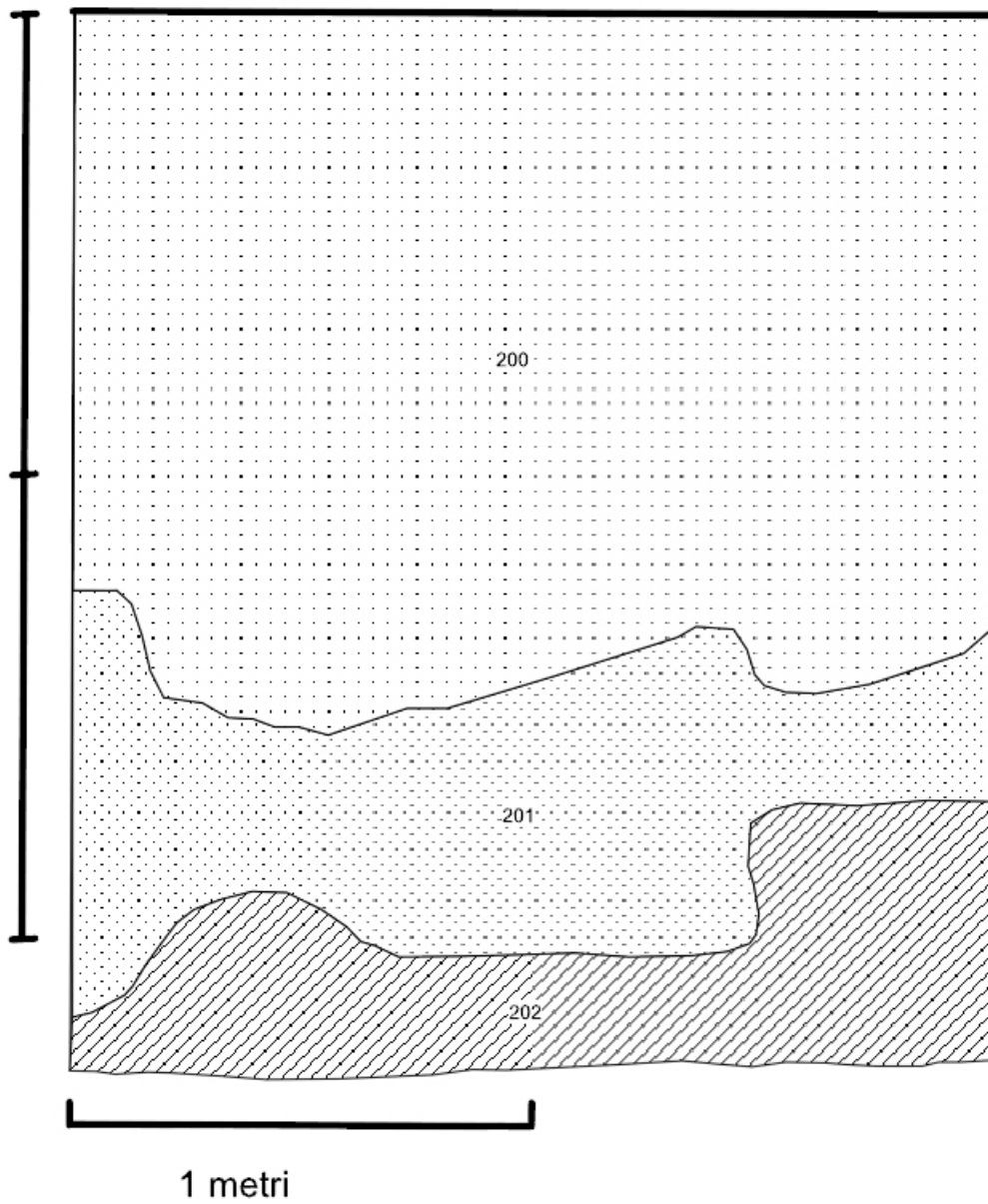

Hämeenlinna Kasarmikenttä 14.9.2015
Kaivanto 1, S-profiili. Piirt. A. Debenjak, 1:15

- 100 Kiinteä, puhdas, harmaa savi.
- 101 Rautamalmin kellertäväksi värjäämä, tiivis soransekainen hiekka.
- 102 Savansekainen, harmaa sora-moreeni.

Kuva 8. Kartta kaivanto 1. Eteläprofiili. AD

Maan pinta

Hämeenlinna kasarmikenttä 14.9.2015
Kaivanto 1, N-profiili. Piirt. A. Debenjak 1:15

- 200 Savensekainen, harmaa soramoreeni
- 201 Suurikokoisista (20-80 cm) kivistä koostuva kerros.
- 202 Savensekainen, harmaa soramoreeni.

Kuva 9. Kartta kaivanto 1. Pohjoisprofiili. AD